

Viestikapula vaihtuu – Oulun toimitus tervehtii

Tuija Huuki, Suvi Pihkala & Outi Ylitapio-Mäntylä

Sukupuolentutkimus–Genusforskning-lehti on jälleen siirtynyt uusiin käsiin, kun lehteä toimitetaan seuraavat kaksi vuotta Oulun yliopistossa. Edellisen keran lehden toimitus sijaitsi Oulussa vuosina 2008–2009. Reilussa kymmenessä vuodessa on tapahtunut paljon, ja otamme lehden vastaan ajassa, jota luonnehtii lisääntyvä poliittinen epävakaus, ilmastonmuutoksen alati kielteisemmät yhteiskunnalliset ja ekologiset vaikutukset sekä ihmisten välisen keskusteluilmapiirin jyrkkeneminen.

Uhkatekijöiden rinnalla ajassa on nähtävissä muunkin suuntaisia, sukupuolentutkimuksen näkökulmasta kiinnostavia virtauksia: Suomessa on laki sukupuolineutraalista avioliitosta sekä ensimmäistä kertaa hallitus, jonka viittä hallituspuoluetta luotsaavat naiset, naispääministerin johdolla. Olemme saaneet todistaa sosiaalista mediaa hyödyntävää digitaalista feminististä aktivismia, #MeToo-liikkeen syntyä ja vaikutuksia sekä Greta Thunbergin toiminnan inspiroimaa maailmanlaajuisista ilmasto- liikettä. Nämä ja monet muut samankaltaiset ilmiöt ovat merkkejä rajoittavien normatiivisten odotusten yli kurottavasta muutoksesta: muutoksesta siinä kene(n ääne)llä on väliä, keiden tulee voida osallistua vakavasti otettavaan yhteiskunnalliseen keskusteluun, kuka voi olla poliittinen toimija sekä miten poliittiseen ja yhteiskunnalliseen muutokseen voi vaikuttaa. Tässä ajassa risteileviä jännitteitä ja muutovirtauksia ajatellen on selvää, että kriittisellä, moniäänisellä, feministisellä ja sukupuolivastuullisella tutkimuksella sekä tutkimusperustaisella keskustelulla on tärkeä merkitys näiden ilmiöiden ymmärtä-

miseksi, niihin liittyviin epäoikeudenmukaisuuksiin ja epätasa-arvoisuuksiin puuttumiseksi ja eettisesti kestävän muutoksen tukemiseksi.

Myös tämän lehden kaikki kolme vertaisarvioitua artikkelia tarkastelevat omista lähtökohdistaan normatiivisten odotusten rikkomista. Artikkeleista jokainen edustaa kirjallisuudentutkimusta, ja ne antavat äänen hyvin erilaisille toimijoille: tottelemattomille siivoojille, tuotantovasikoille ja -broilereille sekä kink meme -fanifiktioyhteisöille ja niiden tarinoiden raskaana oleville miehille. Näin tehden artikkelit osallistuvat hyvin erilaisiin feministisen ja sukupuolentutkimuksen ajankohtaisiin keskusteluihin. Ne tekevät myös näkyväksi paitsi inhimilliseen myös ei-inhimilliseen toimijuuteen liittyviä kysymyksiä moniäänisyydestä, vastarinnasta ja muutoksesta.

Artikkeleista ensimmäisessä Taija Roiha paneutuu siivoojantyön luokkaistuneiden ja sukupuolituneiden odotusten uhmaamiseen käsittelemällä sitä, mitä tapahtuu, kun siivooja ryhtyy varastamaan työnantajiltaan aikaa, tilaa ja tavaraa sekä käyttämään heidän asuntojaan. Analyysin kohteena on kaksi novellia: Lucia Berlinin ”Siivoojan käsikirja” (2017/1977) sekä Elizabeth Jolleyin ”Viimeinen sato” (1993/1983). Roiha lukee novelleja taiteen poliittisuuden näkökulmasta Jacques Rancièren ajatuksia hyödyntäen. Hän analysoi, millä tavoin novellien siivoojat kieltäytyvät sopeutumasta työnkuvaansa sisältyvistä, perinteisesti työväenluokkaiseen naisuuteen liitetyistä ominaisuuksistaan – nöyryydestä ja kuuliaisuudesta – sekä tyytymästä heille ammat-

tinsa, luokkansa ja sukupuolensa perusteella osoitettuun yhteiskunnalliseen asemaan. Analyysi havainnollistaa, kuinka novellit venyttävät ja pyrkivät uudelleenpaikantamaan sukupuolittuneen luokkaseman sekä siihen sisältyvän toimijuuden ja autonomian rajoja.

Toisessa artikkelissa Helinä Ääri etsii keinoja nostaa tuotantoeläinten näkökulma niitä koskevien kuvausten tarkastelun keskiöön. Artikkelin pureutuu siihen, miten feminististen standpoint-teorioiden juonteet voivat auttaa kirjallisuudentutkijaa lukemaan esiin ei-inhimillisen eläimen näkökulmia kirjallisuuden eläinkuvauksissa. Artikkelissaan Ääri rikastuttaa Josephine Donovanin huolenpidon estetiikkaa feminististen standpoint-tutkijoiden näkökulmilla ja rakentaa näin lukutapaa, jolla ei-inhimillisen eläimen intressit, kokemukset, kokemuseräinen tieto ja poliittinen kamppailu voidaan ottaa uudella tavalla huomioon. Artikkelin tarjoaa ehdotetusta lukutavasta vivahteikkaan esimerkin, kun Ääri soveltaa sitä Veera Niemisen *Avioliittosimulaattori*-teoksen (2013) kuvauksiin vasikoiden nupoutuksesta ja kanakeitosta. Tuotantoeläinten standpointtien huomioiminen tarjoaa eettisen ja poliittisen haasteen tunnistaa tuotantoeläin ihmisyyhteisön periferiassa elävänä, toisarvoistettuna, mutta silti aktiivisena subjektina ja poliittisena toimijana. Samalla se on feministiseen tutkimukseen olennaisesti liittyvä kehoitus niin kirjallisuudentutkijoille kuin muillekin lukijoille kuunnella vaiennettuja ääniä ja tehdä niistä avautuvia näköaloja ymmärrettäväksi toisille.

Kolmannessa artikkelissa sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyviä normeja haastetaan, vahvistetaan ja puretaan yhdysvaltalaisen tv-sarja *Supernaturalin* (2005–) kink meme -yhteisön novelleissa raskaaksi tulevista miehistä. Silja Kukan queer-teorioista ammentava artikkeli paikantuu fanifiktiota käsittelevän tutkimuksen kentälle ja tarkastelee erilaisia tapoja, joilla internetissä toimivien kink meme -yhteisöjen jäsenet kirjoittavat tarinoiden cis-miehet raskaaksi. Kolmen tarinan sukupuolisensitiivisen lähiluvun avulla artikkeli tekee näkyväksi kirjoittajien monipuolisia käsityksiä sukupuolesta ja seksuaalisuudesta sekä kirjoittajien erilaisia keinoja leikitellä niihin liittyvillä normeilla. Artikkelin osoittaa, kuinka normeja venyttäessään tarinat osallistuvat keskusteluihin sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta ja antavat kink meme -yhteisöjen jäsenille mahdollisuuden tuottaa omaehtoista, valtavirrasta poikkeavaa eroottista materiaalia ja monipuolistaa siten sen kuvastoja.

Vertaisarvioitujen artikkelien lisäksi lehden sivuille on koottu tuttuun tapaan myös kirja-arvioita ja lektioita sekä puheenvuoroja, joista ensimmäisessä palataan lokakuuisille Sukupuolentutkimuksen päiville. Puheenvuoroista toinen esittelee lehdessä uutena aloittavan Sukupuolentutkimuksen seuran puheenjohtajien palstan. Seuran uudet puheenjohtajat Tuija Saresma ja Sanna Karkulehto avaavat kirjoituksessaan puheenjohtajakauteen liittyviä haasteita ja odotuksia sekä käynnistävät keskustelua suuntaviivoista seuran toiminnan kehittämiseksi. Jokaisessa numerossa toistuva palsta tulee välittä-

mään myös jatkossa puheenjohtajien tervehdykset ja kirvoittamaan aina tervetullutta keskustelua.

Lehden toimituskausien taitteessa esittelemme lisäksi toisen uuden, sukupuolentutkimuksen tutkimushankkeille omistetun palstan, joka käynnistyy tässä numerossa kirjoituskutsulla. Ensimmäiset tutkimushankkeiden puheenvuorot on suunniteltu julkaistavaksi numerossa 3/2020. Tutkimushankkeet ovat vakiintunut osa akateemista työtä, ja niissä kiteytyy myös tuntuvalta tavalla tulosvastuullisuus ja kiristyvä paine hankkia täydentävää rahoitusta. Rahoituksen hakeminen on työlästä, ja sen saaminen on vaikeaa. Toisaalta tutkimushankkeiden toteuttaminen on parhaimmillaan erinomainen mahdollisuus vahvistaa kotimaista ja kansainvälistä tutkimusyhteistyötä ja saada aikaan korkeatasoista tutkimusta. Tutkimushankkeissa luodaan yhteyksiä akateemisen maailman sisällä, mutta myös tutkimuksen sidosryhmiin, ja niissä osallistutaan keskeisellä tavalla yhteiskunnalliseen keskusteluun. Suomalainen sukupuolentutkimus onkin ansioitunut täydentävän rahoituksen hankkimisessa ja saanut vuosien varrella merkittäviä kansallisia ja kansainvälisiä tutkimusrahoituksia.

Antamalla tutkimushankkeille puheenvuoron haluamme nostaa esiin tulossa ja tekeillä olevia sukupuolentutkimuksen projekteja myös *Sukupuolentutkimus-Genusforskning*-lehden sivuilla. Tavoitteena on paitsi tehdä näkyväksi näissä hankkeissa tehtävää työtä, myös levittää jo rahoitusta saaneiden tutkijoiden ja tutkimusryhmien kokemustietoa siitä, millaisin asetelmin ja edellytyksin rahoitusta on mahdollista saada. Toivomme palstan olevan avuksi niille lehden lukijoille, jotka harkitsevat hakevansa täydentävää tutkimusrahoitusta. Lisäksi hankepuheenvuoro vastaa yhä nopeutuvan tiedonkulun asettamiin haasteisiin kutsumalla hankkeiden vastuulliset toimijat tiedottamaan tutkimuksestaan silloinkin, kun hanke on vasta alkutekijöissään

tai meneillään. Yhtä lailla toivotamme lehden sivuille aina tervetulleeksi myös monialaisesta sukupuolentutkimuksesta ja sen erilaisista hankkeista virinneet muut tekstit.

Lehden viestikapulan vaihtuessa lehden päätoimittajuudesta ottavat vastuun Tuija Huuki, Suvi Pihkala ja Outi Ylitapio-Mäntylä. Lehden toimitussihteerinä on Ilmari Leppihalme, ja kirja-arvioiden toimituksesta vastaavat Aino Isojärvi ja Silja Kukka. Lisäksi toimitustyön tukena on sukupuolentutkimuksen monitieteisiä keskusteluja edustava temaattinen lähitoimituskunta sekä jäsenorganisaatioiden edustajista koostuva valtakunnallinen toimituskunta.

Kuten jo edellisten toimituskausien aikana käydyt keskustelut osoittavat, suomalaisten tieteellisten lehtien säännöllistä julkaisutoimintaa ja kotimaisilla kielillä kirjoittamista ei voi pitää kansainvälisen julkaisupaineen puristuksessa itsestäänselvyytenä. Suomalaisen sukupuolentutkimuksen julkaisemiselle ja tutkimukseen sisältyville keskusteluille kotimaisilla kielillä on kuitenkin tarvetta, minkä otamme vastaan haasteena ylläpitää ja kehittää lehteä korkeatasoisena ja kilpailukykyisenä julkaisuforumina myös jatkossa. Kehittäminen tarkoittaa paitsi julkaisupaineen lisäämistä myös muun muassa keskustelua digitaaliseen, avoimeen julkaisemiseen siirtymiseen liittyvistä reunaehdoista. Näiden ajatusten kanssa ja Jyväskylän toimitusta siirtymävaiheen tuesta kiittäen suuntaamme luottavaisin mielin kohti kevättä.

Oulussa 31.1.2020

Tuija Huuki, Suvi Pihkala & Outi Ylitapio-Mäntylä